

Sygn. akt VIII Ns 10/20

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2022 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Tomasz Kalsztein

Protokolant: st. sekr. sąd. Dorota Piasek

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2022 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku E. G.

z udziałem W. P., J. P., D. P. (1)

o uchylenie lub zmianę stwierdzenie nabycia spadku po E. P.

postanawia:

- zmienić postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi dnia 15 marca 2012 roku sygn. akt I Ns 1468/11 w ten sposób, iż stwierdzić, że spadek po E. P. (synu J. i A.), zmarłym w dniu 28 listopada 2006 w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 7 stycznia 1992 roku, otwartego i ogłoszonego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny, sygn. akt I Ns 1705/14 w dniu 26 czerwca 2015 roku, nabyli E. G. oraz W. P. – po 1/2 (jednej drugiej) części spadku każde z nich,
- zasądzić solidarnie od W. P., J. P. na rzecz E. G. kwotę 944,96 zł (dziewięćset czterdzieści cztery złote i dziewięćdziesiąt sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania;
- nakazuje pobrać solidarnie od uczestników W. P., J. P. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi kwotę 938,92 zł (dziewięćset trzydzieści osiem złotych i dziewięćdziesiąt dwa grosze) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt VIII Ns 10/20

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni E. G., reprezentowana przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniosła w dniu 23 grudnia 2019 roku o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po E. P., podnosząc, iż Sąd Rejonowy dla Łodzi –Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 15 marca 2012 roku, sygn. akt I Ns 1468/11 stwierdził, że spadek po wskazanym nabyli na podstawie ustawy D. P. (1), J. P. oraz W. P. po 1/3 części każdy z nich. Wnioskodawczyni wskazała, że nie miała wiedzy, iż przedmiotowe postępowanie zostało wszczęte, wobec czego nie brała udziału w nim udziału, nadto podkreśliła, że podkreśliła, że w toku przeprowadzonego postępowania spadkowego kwestia testamentów zmarłego nie była badana. Po powzięciu wiadomości o przedmiotowym postępowaniu w dniu 15 października 2014 roku wnioskodawczyni złożyła do Sądu Rejonowego dla Łodzi-W. w Ł. wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku i złożyła oryginał testamentu własnoręcznego zmarłego E. P. z dnia 7 stycznia 1992 roku, w którym do spadku została powołana wnioskodawczyni wraz z uczestnikiem postępowania W. P.. Przedmiotowy wniosek został zwrócony wobec nieuzupełnienia jego braków

formalnych w terminie, jednakże zawiadomieniem z dnia 2 lipca 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi poinformował, że w dniu 26 czerwca 2015 roku w sprawie pod sygnaturą I Ns 1705/14, został otwarty i ogłoszony testament E. P.. Wnioskodawczyni wskazała, że w skład spadku po E. P. wchodzi nieruchomość położona w Ł. przy ul. (...) - Z. 5.

(wniosek k. 6-7)

W odpowiedzi na wniosek uczestnicy postępowania J. P. i W. P., reprezentowani przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wnieśli o oddalenie wniosku i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestników postępowania zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pełnomocnik wskazał, że dokument prywatny załączony do wniosku nie może według uczestników zostać uznany za testament, który mógłby powodować konieczność zmiany postanowienia z dnia 15 marca 2012 roku, nadto wskazał, że uczestnicy kwestionują fakt, iż dokument ten został sporządzony przez spadkodawcę. Pełnomocnik podniósł, że sformułowania zawarte w przedmiotowym dokumencie są bardzo niejasne, nieprecyzyjne i niejednoznaczne, treść dokumentu nie wskazuje na wolę rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci oraz nie zawiera określenia, iż dokument ten stanowi testament.

Pełnomocnik uczestników zaznaczył, że spadkodawca, będący ojcem uczestników, nigdy nie rozważał ani nie podejmował jakichkolwiek decyzji odnośnie rozrządzenia swoim majątkiem na wypadek swojej śmierci, zaś dokument został sporządzony w okresie kiedy spadkodawca był młody i nie miał podstaw do rozważania co się stanie z jego majątkiem za kilkadziesiąt lat. Spadkodawca nadużywał alkoholu i kiedy znajdował się pod jego wpływem wywoływał awantury i znęcał się nad żoną. Spadkodawca nie pamiętał tego jak się zachowywał i co robił, zaś pod wpływem alkoholu nie był w stanie kierować swoim zachowaniem, ulegał sugestiom i naciskom. E. P. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Łodzi VIII Wydział Karny z dnia 6 kwietnia 1993 roku za znęcanie się nad żoną. Nadto wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 sierpnia 1993 roku rozwiązał małżeństwo przez rozwód z jego winy.

(odpowiedź na wniosek k. 41-41v.)

Replikując na powyższe pełnomocnik wnioskodawczyni podtrzymał wniosek w całości. Odnosząc się do zarzutu pełnomocnika uczestników co do nieważności testamentu podkreślił, iż przedmiotowy testament został otwarty i ogłoszony w dniu 26 czerwca 2015 roku przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi (sygn. I Ns 1705/14), wobec czego sąd nie miał wątpliwości co do tego, że przedmiotowy dokument zawierający ostatnią wolę spadkodawcy jest testamentem holograficznym. Podkreślił, że wbrew twierdzeniom uczestników testament jest jasny, precyzyjny i jednoznaczny, bowiem spadkodawca wprost wskazał składniki majątkowe i na czyją rzecz je przekazuje. Nadto podniósł, że przedmiotowy testament został sporządzony przez E. P. w obecności jego siostry A. G. w jej mieszkaniu oraz w obecności samej wnioskodawczyni oraz pani B. N.. W chwili sporządzania testamentu spadkodawca był świadomy, nie znajdował się pod wpływem alkoholu, zaś podczas sporządzania testamentu wskazał, że jego ostatnia wola podyktowana jest złymi relacjami jakie utrzymują się pomiędzy nim a żoną i synem J. P.. W ten sposób chciał również rozliczyć się z A. G. w zakresie spadku, który wspólnie dziedziczyli, przekazując część swojego majątku na rzecz jej córki. Wskazano, że spadkodawca wielokrotnie powtarzał, że ma bliższe relacje z wnioskodawczynią niż ze swoim synem, bowiem spędzał z nią większość czasu. Spadkodawca przekazał wnioskodawczyni testament w celu jego przechowania, jednakże wnioskodawczyni zapomniała o testamencie i odnalazła go dopiero po przeprowadzce, co natychmiastowo skutkowało złożeniem do Sądu wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Podkreślono, że problemy alkoholowe spadkodawcy pojawiły się dopiero w 1993 roku, kiedy to jego sytuacja małżeńska uległa pogorszeniu. J. P. stosował przemoc wobec E., który z tego powodu uciekał z domu i pomieszkiwał u siostry A. G.. Pełnomocnik zaznaczył, że uczestnicy nie udowodnili, iż w dacie sporządzenia testamentu E. P. znajdował się pod wpływem alkoholu, zaś z wyroku Sądu Rejonowego w Łodzi VIII Wydziału Karnego z dnia 6 marca 1993 roku wynika, iż okres znęcania się fizycznego i moralnego nad T. P. pod wpływem alkoholu rozpoczął się od kwietnia 1992 roku. Innymi słowy uczestnicy nie wykazali, że oświadczenie woli złożone przez E. P. w dniu 7 stycznia 1992 roku obarczone jest wadą oświadczenia woli.

(pismo przygotowawcze k. 49-50v.)

Uczestniczka D. P. (1) w odpowiedzi na wniosek nie ustosunkowała się do jego treści i nie zajęła stanowiska w sprawie. Wskazała, że spadkodawca nie chciał powoływać E. G. w testamencie, nadto podała, że spadkodawca buntowany przez A. G. i E. G. zaczął się nad nią znęcać. Wskazała, że odrzuciła spadek po E. P..

(odpowiedź na wniosek k. 65-66)

Do końca postępowania stanowiska stron nie uległy zmianie.

(protokół rozprawy k. 109- 111, k. 128-131, k. 153-154, k.227-123, k.235-237, pismo k. 162-165)

Sąd ustalił, co następuje:

E. P. pozostawał w związku małżeńskim z T. P.. Z małżeństwa tego posiadał dwóch synów W. P. i J. P.. Spadkodawca miał problemy z alkoholem, stosował przemoc wobec żony. Był również skonfliktowany ze swoim synem J. P.. Z uwagi na złe relacje łączące go z żoną i synem, często przebywał i pomieszkiwał u swojej siostry A. G., matki wnioskodawczyni E. G..

E. P. w dniu 7 stycznia 1992 roku w mieszkaniu siostry sporządził testament własnoręczny. Świadkiem sporządzenia testamentu przez E. P. była wnioskodawczyni, jego siostra A. G. i B. N.. Podczas sporządzenia testamentu spadkodawca nie był pod wpływem alkoholu, ani środków odurzających. Testament został sporządzony po południu, w mieszkaniu było widno. W dacie sporządzenia testamentu miał ukończone 50 lat.

(akt małżeństwa k. 8, k. 9 z załączonych akt I Ns 1468/11, akt urodzenia- k. 10, k. 11 z załączonych akt I Ns 1468/11, zeznania A. G. 00:13:52-00:22:51 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 9 marca 2021 roku k. 128-131, zeznania wnioskodawczyni 00:05:11 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 2 stycznia 2022 roku k. 235-236 w zw. z 00:04:07-00:18:34 protokołu rozprawy z dnia 2 lutego 2021 roku k. 109-111, zeznania B. N. 00:27:02- w protokole rozprawy z dnia 9 marca 2021 roku k.128-131)

Sporządzony testament E. P. powierzył na przechowanie wnioskodawczyni, która schowała go do szafki i zapomniała o nim. Wnioskodawczyni kilkakrotnie przeprowadzała się i pozostawała w przekonaniu, że testament się zgubił.

(zeznania wnioskodawczyni 00:05:11 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 2 stycznia 2022 roku k. 235-236 w zw. z 00:04:07-00:18:34 protokołu rozprawy z dnia 2 lutego 2021 roku k. 109-111)

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 6 kwietnia 1993 roku E. P. za znęcanie się fizyczne i psychiczne nad żoną T. P. został skazany na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności warunkowo zawieszoną na okres próby 4 lat.

Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Łodzi z dnia 24 sierpnia 1993 roku sygn.. akt II C 1448/93 małżeństwo E. P. i T. P. zostało rozwiązane przez rozwód z winy męża.

E. P. zawarł ponownie związek małżeński z D. P. (2).

(kserokopia wyroku k. 33-33v.,k. 34-34v., akt małżeństwa k. 8, k. 9 z załączonych akt I Ns 1468/11)

E. P. zmarł w dniu 28 listopada 2006 roku w Ł., przed śmiercią ostatnio stale zamieszkiwał w A..

(akt zgonu k. 7 z załączonych akt I Ns 1468/11)

W chwili śmierci E. P. pozostawał w związku małżeńskim z D. P. (2). Posiadał dwoje dzieci z pierwszego małżeństwa J. P. i W. P.. Nie posiadał innych dzieci własnych ani przysposobionych.

(akt małżeństwa k. 8, k. 9 z załączonych akt I Ns 1468/11 , akt urodzenia- k. 10, k. 11 z załączonych akt I Ns 1468/11, zapewnienie spadkowe wnioskodawczyni 00:16:54 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 24 lutego 2022 k. 235-237)

W dniu 15 marca 2012 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi sygn. akt I Ns 1468/11 wydał postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku na podstawie ustawy po E. P. zmarłym w dniu 28 listopada 2006 roku w Ł. przez jego żonę- D. P. (1) oraz synów J. P. i W. P. po 1/3 części spadku każdy z nich.

(postanowienie k.32 z załączonych akt I Ns 1468/11)

E. G. nie posiadała wiedzy o toczącym się przed sądem postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po E. P., wobec czego nie brała w nim udziału. O istnieniu takiego postanowienia dowiedziała się, kiedy po odnalezieniu testamentu E. P. złożyła testament do Sądu.

(zeznania wnioskodawczyni 00:05:11 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 2 stycznia 2022 roku k. 235-236 w zw. z 00:04:07-00:18:34 protokołu rozprawy z dnia 2 lutego 2021 roku k. 109-111)

Wnioskodawczyni w dniu 15 października 2016 roku złożyła w tutejszym Sądzie wniosek o zmianę postanowienia z dnia 15 marca 2012 roku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi sygn. akt I Ns 1468/11 o stwierdzeniu nabycia spadku po E. P., który to wniosek został zwrócony, wobec nieuzupełnienia jego braków formalnych w określonym terminie.

(wniosek, zarządzenie- w załączonych aktach I Ns 1705/14)

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi w sprawie I Ns 705/17 dokonał otwarcia i ogłoszenia testamentu E. P. z dnia 7 stycznia 1992 roku.

W testamencie z dnia 7 stycznia 1992 roku E. P. do spadku powołał E. G. i syna W. P.. Testament został sporządzony w formie pisma ręcznego w dniu 7 stycznia 1992 roku zawiera 16 wierszy, posiada podpis E. P..

(testament k. 1 w załączonych aktach I Ns 1705/14, protokół otwarcia testamentu k. 48 w załączonych aktach I Ns 1705/14)

Testament został sporządzony na kratkowanej kartce papieru o wymiarach 20x16,5 cm, treść testamentu nakreśliła i podpisała ta sama osoba, która wypisała i podpisała dwa wnioski o wydanie dowodu osobistego E. P..

(opinia biegłego sądowego z zakresu ekspertyzy pisma R. H. k. 172-179, opinia uzupełniająca k. 197-197v.)

T. P. i W. P. nie posiadali żadnej wiedzy dotyczącej okoliczności sporządzenia testamentu przez E. P.. O jego sporządzeniu dowiedzieli się dopiero od E. G..

(zeznania T. P. 00:04:56-00:15:39 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 22 kwietnia 2021 roku k. 153-154, zeznania W. P. 0:05:11-00:13:15 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 2 stycznia 2022 roku k. 235-236, zeznania świadka K. K. 00:07:48-00:10:15 w elektronicznym protokole rozprawy z dnia 9 marca 2021 roku k. 128-131)

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie wniosek E. G. o zmianę postanowienia z dnia 15 marca 2012 roku wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi sygn. akt I Ns 1468/11 o stwierdzeniu nabycia spadku na podstawie ustawy po E. P. zasługiwał na uwzględnienie w całości.

Przepis art. 922 § 1 k.c. stanowi, że prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej. Zgodnie natomiast z art. 926 § 1 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu, przy czym w myśl § 2 tegoż przepisu dziedziczenie ustawowe co do

całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Powyższe oznacza, że dziedziczenie ustawowe ma charakter subsydiarny, znajduje zastosowanie, gdy nie powołano spadkobiercy testamentowego albo powołany spadkobierca nie może lub nie chce dziedziczyć. Mianowicie, jeżeli spadkodawca nie pozostawił testamentu, to dopiero wówczas przepisy kodeksu cywilnego stanowią w swej treści kto i z jakim udziałem dziedziczy spadek po osobie zmarłej. Natomiast, jeżeli spadkodawca pozostawił testament, rzeczą Sądu prowadzącego postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku jest ocena ważności testamentu wobec treści przepisów kodeksu cywilnego.

Stosownie do treści art. 679 § 1, 2 i 3 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku, z zastosowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. Wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany. W razie przeprowadzenia dowodu, że spadek w całości lub w części nabyła inna osoba niż wskazana w prawomocnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd spadku, zmieniając to postanowienie, stwierdzi nabycie spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym. Do najczęściej wymienianych przyczyn zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku zalicza się przedstawienie testamentu nieujawnionego w trakcie postępowania (jak to ma miejsce w niniejszym postępowaniu), wykrycie okoliczności uzasadniających nieważność testamentu przyjętego za podstawę dziedziczenia, zgłoszenie się spadkobiercy ustawowego nieznanego uczestnikom lub przez nich zatajonego, uznanie spadkobiercy za niegodnego, czy wreszcie wykrycie, iż uczestnicy objęci dziedziczeniem, skutecznie prawnie odrzucili spadek, o czym sąd spadku nie wiedział.

Postanowieniem z dnia 15 marca 2012 roku w sprawie o sygn. akt I Ns 1468/11 z wniosku (...) Sp. z o.o. w Ł. z udziałem D. P. (1), W. P. i J. P. tutejszy Sąd stwierdził, że spadek po E. P. na podstawie ustawy nabyli żona D. P. (1) oraz synowie W. P. i J. P. po 1/3 części każdy z nich. Natomiast, wniosek o zmianę powyższego postanowienia złożyła siostrzenica spadkodawcy, E. G. przekładając testament E. P. z dnia 7 stycznia 1992 roku, zgodnie z którym do spadku po nim powołani zostali wnioskodawczyni oraz syn spadkodawcy W. P.. Ponieważ wnioskodawczyni nie brała udziału w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po E. P. toczącego się z wniosku (...) Sp. z o.o. w Ł., złożony przez nią wniosek o zmianę wydanego postanowienia nie był ani ograniczony terminem, ani podstawą żądania, wynikającymi z art. 679 § 1 zd. drugie k.p.c.

Jak już wyżej wskazano, podstawą żądania wnioskodawczyni był złożony przez nią testament E. P. z dnia 7 stycznia 1992 roku. Uczestnicy W. P. i J. P. zakwestionowali ważność niniejszego dokumentu, podnosząc, iż mają wątpliwości czy został sporządzony przez zmarłego, nadto podnosząc, że gdyby jednak dokument ten został sporządzony przez spadkodawcę to prawdopodobnie został on sporządzony w stanie wyłączającym jego świadome wyrażenie woli, mając na uwadze treść art. 945 § 1 pkt 1 k.c., nadto podnieśli, że testament zawiera niejasne i nieprecyzyjne sformułowania,

W pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że zgodnie z treścią art. 949 § 1 k.c. spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Jak już wspomniano uczestnicy J. P. i W. P. podnieśli zarzut, iż niniejszy wymógł nie został spełniony, gdyż dokument przedłożony przez wnioskodawczynię nie został sporządzony przez zmarłego. Najistotniejsze i kluczowe znaczenie więc dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miała odpowiedź na pytanie, czy złożony przez wnioskodawczynię testament E. P. został przez niego sporządzony. Dokonanie tych ustaleń wymagało wiadomości specjalnych. W związku z czym Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu ekspertyzy pisma R. H. na okoliczność sporządzenia przez spadkodawcę testamentu przedstawionego przez wnioskodawczynię. Po dokonaniu analizy porównawczej złożonego testamentu wraz z rękopisami E. P., biegła sądowa R. H. jednoznacznie stwierdziła, że zarówno tekst oświadczenia woli na wypadek śmierci oraz złożony pod nim podpis zostały sporządzone przez jedną osobę i tą osobą był E. P.. Przyjmując wnioski płynące z opinii biegłego sądowego za własne, w niniejszej sprawie Sąd z całą stanowczością przyjął, że złożony w sprawie testament E. P. jest autentyczny, a zatem może stanowić podstawę zmiany postanowienia

o stwierdzenie nabycia spadku po testatorze poprzez stwierdzenie, że spadek po E. P. nabyły na jego podstawie wskazane w nim osoby. Opinia została wydana po analizie pisma ręcznego zmarłego metodą graficzno-porównawczą. Do porównania autentyczności testamentu z dnia 7 stycznia 1992 roku wykorzystano dwa wnioski o wydanie dowodu osobistego z 1984 roku i 1990 roku. Przy jednoczesnym materiale kwestionowanym – w postaci testamentu- nie było przeszkód do przeprowadzenia badań komparatystycznych. Biegły nie miał wątpliwości, iż materiał porównawczy został sporządzony przez jedną osobę- E. P.. Stanowisko to biegły podtrzymał również w sporządzonej opinii uzupełniającej. Przedmiotowe opinie nie były ostatecznie kwestionowane przez wnioskodawczynię i uczestników postępowania. Sąd uznał złożone w sprawie opinie biegłej R. H. za pełnowartościowe źródła informacji specjalnych. Przedstawione opinie- główna i uzupełniająca- są wewnątrznie spójne, zupełne i logiczne, a także należyte i wnikliwie uzasadnione. Biegła udzieliła wyczerpujących odpowiedzi na pytania Sądu zawarte w tezach dowodowych oraz odniosła się do zarzutów pełnomocnika wnioskodawczyni. W związku z powyższym na gruncie zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego oraz ustalonego w oparciu o ten materiał stanu faktycznego należało przyjąć, iż dokument z dnia 7 stycznia 1992 roku spełniał wymagania formalne, skoro napisał go pismem ręcznym i podpisał spadkodawca. Tym samym stanowi testament własnoręczny.

W dalszej kolejności należy odnieść się do zarzutu uczestników W. P. i J. P. co do ważności testamentu z uwagi na problemy alkoholowe testatora i ewentualność jego sporządzenia w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, mając na uwadze treść art. 945 § 1 pkt 1 k.c.

Sąd zważył, że przepisy Kodeksu cywilnego, zawarte w księdze IV, wyczerpująco regulują przyczyny nieważności testamentu. Sankcja nieważności testamentu występuje w następujących wypadkach: - testament zawiera rozrządzenia więcej niż jednego spadkodawcy (art. 942 k.c.); - został sporządzony przez osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnych (art. 944 § 1 k.c.), przez przedstawiciela (art. 944 § 2 k.c.) lub oświadczenie spadkodawcy było obciążone wadami (art. 945 k.c.); - testament został sporządzony z naruszeniem przepisów o formie (art. 958 k.c.); - spadkobierca został powołany pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu (art. 962k); - w treści testamentu zawarto podstawienie powiernicze (art. 964 k.c.). Zgodnie z prezentowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiskiem (por. postanowienie z dnia 13.01.2005 r., IV CK 428/04, LEX nr 277875) ze względu na znaczenie aktu sporządzenia testamentu jest on czynnością sformalizowaną i nie zachowanie przepisów o formie testamentu, które mają charakter bezwzględnie obowiązujący, skutkuje jego nieważnością (art. 958 k.c.). Przepisy dotyczące formy testamentu mają na celu zapewnienie autentyczności testamentu, woli testowania, zdolności testowania, ustalenia wzajemnego stosunku kilku testamentów

Podkreślenia wymaga, że na gruncie niniejszej sprawy badanie czy E. P. miał zdolność testowania, czy też z uwagi na problem z alkoholem jego rozporządzenie jest nieważne jest niedopuszczalne. Zgodnie z art. 945 § 1 k.c. testament sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli bądź sporządzony pod wpływem błędu albo groźby jest nieważny. Przepis art. 945 § 2 k.c. ustanawia natomiast terminy powołania się na nieważność testamentu. Terminy te mają charakter terminów zawitych (prekluzyjnych) – ich upływ powoduje wygaśnięcie wskazanego uprawnienia. Otóż zgodnie z jego treścią na nieważność testamentu z powyższych przyczyn nie można się powołać po upływie lat trzech od dnia, w którym osoba mająca w tym interes dowiedziała się o przyczynie nieważności, a w każdym razie po upływie lat dziesięciu od otwarcia spadku.

W postanowieniu z dnia 8 sierpnia 2007 r. w sprawie I CSK 140/07 Sąd Najwyższy, stwierdził, że jeżeli ustawodawca w art. 945 § 1 k.c. posłużył się sankcją nieważności bezwzględnej testamentu dotkniętego wadami oświadczenia woli, to uzasadniony jest pogląd, że sąd może uwzględnić taką nieważność z urzędu. Jest to konsekwencją przyjęcia sankcji bezwzględnej nieważności i takie stanowisko zajęły Sądy orzekające. Nie uwzględniły jednak tego, że sankcja ta doznaje modyfikacji w odniesieniu do nieważności bezwzględnej w ujęciu klasycznym. Wskazano już, że modyfikacja ta wyraża się w tym, iż na nieważność testamentu nie może powołać się każda osoba, lecz tylko ta, która ma w tym interes, a ponadto art. 945 § 2 k.c. wprowadza czasowe ograniczenia odnośnie do powołania się przez osobę mającą w tym interes na przyczynę nieważności. Skoro po upływie tych terminów, mających charakter zawity, strona traci możliwość powołania się na nieważność testamentu wynikłą z wad oświadczenia woli, to również nieważność ta nie może być uwzględniona przez sąd z urzędu. Czasowe ograniczenie działania sankcji bezwzględnej nieważności testamentu

wprowadzone m.in. ze względu na ochronę utrwalonych i ustabilizowanych stosunków prawnych zachowuje swoją doniosłość prawną zarówno w razie podniesienia przez osobę mającą w tym interes prawny zarzutu nieważności testamentu, jak i w razie uwzględnienia tej nieważności przez sąd z urzędu. Uzasadniona jest więc teza, że upływ terminu z art. 945 § 2 k.c. wyłącza zarówno możliwość powołania się na nieważność testamentu przez osobę zainteresowaną, jak i uwzględnienia tej nieważności przez sąd z urzędu. Odmienne stanowisko zajęte przez Sądy orzekające nie może być aprobowane. Testament pozostaje wprawdzie nieważny i nie podlega konwalidacji, lecz jego nieważność nie może być przez sąd uwzględniona z urzędu, a jednocześnie wywołuje skutki prawne.

W okolicznościach niniejszej sprawy, gdy od otwarcia spadku minęło 16 lat - niedopuszczalne jest powoływanie się przez pełnomocnika uczestników postępowania J. P. i W. P. oraz prowadzenie przez sąd postępowania dowodowego w zakresie ważności testamentu E. P. w roku 1992 roku z powodu jego choroby alkoholowej i ewentualności wystąpienia stanu wyłączającego swobodne i świadome podjęcie i wyrażenie ostatniej woli, z powodu upływu 10-letniego okresu od śmierci testatora.

Ustosunkowując się do zarzutów pełnomocnika uczestników postępowania W. P. i J. P., który podnosił, że sam testament zawiera nieprecyzyjne, niejednoznaczne i niejasne sformułowania, zaznaczyć należy, iż mając na uwadze ogólne reguły wykładni testamentów interpretacji podlegają rozporządzenia niejasne, pozostające w sprzeczności ze sobą, dążąc do ustalenia rzeczywistej woli spadkodawcy. Zasady te mają zastosowanie jedynie, kiedy w ustawie nie przewidziano innych reguł wyjaśniających, jak należy roznieć treść rozrządzenia, kiedy nasuwa ona wątpliwości, jak chociażby w art. 961 k.c. Natomiast, wynikające z art. 960 k.c. domniemanie równości części w przypadku powołania do spadku kilku osób bez oznaczania ich udziału nie jest regułą interpretacyjną, gdyż stanowi jedynie ustawowe uzupełnienie treści testamentu we wskazanych w nim okolicznościach. Określenie wielkości udziałów przez spadkobiercę w jakikolwiek sposób wyłącza działanie z art. 960 k.c., wobec czego określania nieprecyzyjne podlegają wykładni na zasadach ogólnych (zob. E. Skowrońska-Bocian, J. Wierciński, Kodeks cywilny Komentarz Tom IV Spadki [w:] Kodeks cywilny Komentarz, pod red. J. Gudowskiego, 2013, s. 131).

Na gruncie niniejszej sprawy, Sąd stanął na stanowisku, że treść rozrządzenia zawartego w testamencie E. P. jest jasna i jednoznaczna wskazując, że posiadane przez siebie udziały we własności działki położonej w B. i działki położonej w A. pozostawia wspólnie E. G. i synowi W. P., bez wskazywania wielkości udziałów. Wobec tego, skuteczne jest domniemanie równości udziałów z art. 960 k.c., gdyż nie doszło do ich określenia.

Wzgląd na powyższe uzasadniał konkluzję, że testament E. P. z dnia 7 stycznia 1992 roku jest ważny, co skutkowało stwierdzeniem, że w niniejszej sprawie zachodzi dziedziczenie na podstawie testamentu co do całości spadku.

O kosztach Sąd orzekł stosownie do treści art. 520 § 1 i 2 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Jeżeli jednak uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników. Sąd uznał, iż z uwagi na charakter sprawy interesy wnioskodawczyni i uczestników postępowania W. P. i J. P. były ze sobą sprzeczne. Uczestniczka D. P. (1) natomiast od samego początku nie chciała zająć stanowiska w sprawie, brać w niej udziału, nie chciała by Sąd wysyłał jej zawiadomień o terminach rozprawy, wskazując wprost, że nie stawia się na wezwanie Sądu, uczestniczka nie kwestionowała wniosku E. G.. Sąd zasądził zatem solidarnie od uczestników postępowania W. P. i J. P. na rzecz wnioskodawczyni kwotę w wysokości 944,96 zł, na którą złożyła się kwota : 100 zł tytułem opłaty od wniosku, 5 zł tytułem opłaty za wpis do Rejestru Spadkowego, 102,96 zł tytułem kosztów komorniczych, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz 720 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Nadto należało zważyć, że w toku procesu Skarb Państwa tymczasowo poniósł koszty w wysokości 938,92 zł z tytułu pokrycia wynagrodzenia biegłego Wobec tego w orzeczeniu kończącym postępowanie należało orzec o pobraniu brakujących wydatków od uczestników. Podstawą takiego rozstrzygnięcia stanowił przepis art. 113 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Na jego zasadzie kosztami sądowymi,

których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. W konsekwencji sąd nakazał w punkcie 3 postanowienia pobranie solidarnie od uczestników postępowania J. P. i W. P. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi kwoty 938,92 zł.